

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorna urednika:

Dr. Makso Pirc in dr. Viktor Supan.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1895.

VSEBINA.

1. Novi civilni pravdni red in pravilnik sodne oblasti	257
2. <i>Fr. Geiger</i> : Davčna preosnova	265
3. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo:	
a) Po sekvestraciji povzročeni sodnim stroškom ne pristojajo po §-u 16. zakona z dne 25. julija 1871, št. 95. drž. zak. za tirjatev pridobljena zastavna pravica	269
b) Dražiteljevo pooblastovanje pri javni dražbi	271
c) Kdor poseduje pravico, da suši bilje jesenskih pridelkov na tujem svetu, ne poseduje še pravice, da suši istotam seno	276
d) Kateri pravni značaj imajo pravice do rodbinske rakve?	278
4. Književna poročila	283
5. Razne vesti	285
6. Pregled pravosodstva	287

Novi civilni pravdni red in pravilnik sodne oblasti.

Zakoni o sodnem postopanju v civilnih pravnih, o izvrševanju sodstva in o pristojnosti rednih sodišč z uvodnimi zakoni, katere je sprejel državni zbor dne 18. julija t. l., so že dobili Najvišje potrjenje ter so se razglasili dne 9. avgusta t. l. (zakoni z dne 1. avgusta 1895, št. 110., 111., 112. in 113. drž. zak.). V zmislu čl. I. uvodnega zakona št. 112. pride novi pravdni red v veljavo dne, ki ga določi justični minister, ali najkasneje dne 1. januarja 1898. l. Bliža se torej čas, ko se poslovimo od starega sodnega reda z leta 1781., in pravnikom je dolžnost, da se seznanijo z načeli in vsebino novih zakonov. Tudi „Slovenski Pravnik“ se bode moral pečati s temi zakoni.

Da izprožimo razgovor o tem, pričenjamo danes s tem, da priobčimo govor državnega poslanca g. Višnikarja, ki ga je imel dne 10. julija t. l. v državnem zboru v tej zadevi in kojega je govornik sam z malimi izpremembami priredil za naš list.

Govor se glasi bistveno tako:

Predmet razpravi spada gotovo med najvažnejše in najnужnejše, s kojimi se je državni zbor mnogo let pečal. Ako pomislimo, da je še sedaj veljavni sodni red dne 1. maja t. l. postal 114 let star, moramo priznati, da je njega reforma nujno potrebna. Pred seboj imamo ravno tako veliko kakor nujno reformatorično delo. Nikakor ne nameravam tega dela, s katerim se je pečalo toliko spretnih moči in o katerem so se odlični domači in inozemski strokovnjaki zelo priznalno izrekli, kritikovati z znanstvenega stališča. Naj mi bode samo dovoljeno, da kot praktičen pravnik, kot sodnik nekoliko izpregovorim o tej velevažni reformi, ki avstrijski sodni stan tako tesno zadeva.

Odkar sta v veljavi sodni red z leta 1781. in pravilnik sodne oblasti z leta 1852., izdali so se brezbrojni dvorni dekreti,

patenti, Najvišji sklepi, novele, ukazi i. t. d., kakor se zovejo vse te krpe, ki imajo zakonito moč. Naštel sem jih nad 1000 in umevno je, da se ni lahko spoznati pri tako zakrpanih zakonih.

Prenaredba teh zakonov je torej nujna, zahtevam časa ustrežajoč in jednoten zakon nam je silno potreben. Bodisi, da je bil stari sodni red ob času cesarja Jožefa še tako dober, našim razmeram gotovo ne zadostuje. Jožefinski sodni red, od kojega se hočemo ločiti, ustvarjen je, kakor znano, po načelih pismenosti, posrednosti in legalne dokazne teorije.

Vse, kar stranka navaja, se mora zapisati, le na to se sme sodnik ozirati. Kar ni v spisih, ne velja. Omenjam le čl. 11. obč. s. r., po katerem se morajo vse dejanske trditve stranke za resnične zmatrati, ako jih ni nasprotnik v naslednjem govoru izrecno in posebno zanikal. Ta paragraf je pač odvetnikom že dovolj koristil, sodnikom pa le jezo in strankam nepotrebnih stroškov povzročil. Da se pravda bolj razširi, ne zadostuje, da se samo dejanske trditve zanikajo, ampak prerekajo se tudi vsi mogoči in nemogoči sklepi in sicer, kakor se glasi običajni izraz, „splošno in posebno (überhaupt und insbesondere)“. S tem se pravde le zavlečejo in podraže ter obtežuje iskanje in dokaz resnice. Tej praksi in razvadi se tudi s tem daje potuha, da se pristojbine odvetnikov ne določajo po notranji vrednosti pravnih spisov, ampak po številu pol ali tako rekoč po vatlu: na vatel se pisari, po vatlu se meri in plačuje. Vsled tega se je obširno pisarenje tako vživelo, da se brez temeljite reforme obstoječega zakona ne da odpraviti.

Z uvedbo novega sodnega reda treba bode tudi novega odvetniškega tarifa.

V sedANJI pravdi igra sodnik bolj pasivno vlogo, on tiči v procesualnih sponah, vezan je na premrle in okostenele oblike ter ne more preiskovati stvarne (materijelne), ampak samo formalno resnico. Njegovo prepričanje ni merodajno, dati mora pravo onemu, kdor se je v pravdi bolje boril, kdor je bolje pero vihtel ter zadostil pravnim oblikam. Navaden, preprost mož večkrat ne more umeti, kako je mogoče izgubiti najpravičnejšo stvar samo radi spornih obličnosti. Da mora pri tem trpeti zupanje v justico, je ob sebi umevno. Neveščak bode težko umel

sedanjo dokazno teorijo, določbe o polovičnih in celih dokazih, o glavnih in dopolnilnih prisegah i. t. d. Glavna prisega velja za cel dokaz, dopolnilna prisega za pol dokaza, akoravno sta obe prisegi popolnoma jednako glaseči. Glavna prisega velja včasih več, kakor dopolnilna prisega in izpovedba jedne sumne ali zavržne priče skupaj, kajti ako imam zase samo izpovedbo jedne take priče, se mi ne dopusti dopolnilna prisega, pač pa nasprotniku glavna prisega. Ako priseže, izgubim pravdo po zakonu, akoravno je moja trditev podpirala jedna priča, nasprotnikove pa nihče.

Da nam je torej nujno potreba novega civilno-pravdnega reda, o tem smo zelo vsi jedini. Da je pa novi zakon dober in da pomenja velik napredek sedanjega zakona, v tem se ujema ogromna večina veščakov.

Da so glavna načela, na katerih sloni novi sodni red, t. j. javnost, ustnost, neposrednost in svobodna ocena dokazov, prava, je obče pripoznano.

Upajmo, da bodo v prihodnje ponehale tako dolge in drage, kakor duhamorne pravde in da bodo prihodnji pravdni stavki (schriftsätze) krajši, nego so sedajni pravdni spisi (satzschriften).

Pomen j a v n o s t i obstoja v tem, da se omogoči nadzorovanje pravosodja in ložje prepreči samovoljnost sodnikovo. Sodnik naj ima v pravdi večjo moč, a bode naj tudi pod strožjo kontrolo. Javnost budi tudi zanimanje ljudstva do pravosodja.

Najvažnejša načela novega zakona pa so neposrednost, ustnost in svobodna ocena dokazov.

Pravda vrši se ustno pred razzodnim sodnikom, čegar pravica pravdo voditi zelo daleč sega. Zakon ima mnogo določeb, ki so namenjene zato, da se pravde po nepotrebem ne raztezajo in podraže. Sodnik lahko pospešuje izid pravde ter se uspešno brani nagajivemu zavlačevanju pravd, česar sedaj ne more. Omenjam le, da ni dovoljeno sporazumno prelaganje narokov in razprav in podaljšanje rokov. Naroki se morejo le po sklepu sodnika preložiti (§ 134.). Isto velja gledé podaljšanja rokov (§ 128.). V tem oziru se sedanji sodni red najhujše zlorablja. Da se odpravijo incidenčni spori radi aktorične kavcije in dopustitve novot (nova), se mora le odobravati.

Aktorična kavecija se more zahtevati samo od inozemcev. Pri ustni razpravi je tudi popolnoma naravno, da je vse, kar se navede do sklepa razprave, pravočasno navedeno. Da se odpravijo dotične določbe starega procesa, katere so se izkoriščale do skrajne meje, je velika prednost novega zakona.

Cenena pravda, katero moramo vsi želeli v interesu onih, kateri iščejo svojih pravic, je v prvi vrsti zavisna od tega, da se kolikor mogoče hitro konča. Seveda se to ne sme goditi na kvar pravni varnosti. Pogostim prelaganjem razprav se je osobito v ustnem postopanju kolikor mogoče izogibati. Razpravni sodnik, kateri pravdo razsoja, se mora tudi neposredno poučiti o vsem razpravnem gradivu. Radi tega ni umestno, ako se razprave pretrgajo. Pri ustnem postopanju je sodniku tudi lažje mogoče, odvracati stranke od zavijanja resnice ter je navajati k resničnosti.

Najvažnejše, a tudi najtežavnejše vprašanje ustnega postopanja pa je zapisovanje ali protokolovanje. Čista ustnost brez vsake pismenosti ni mogoča. Razprava pred prvim sodnikom mora dati zanesljivo podstavo daljnemu postopanju, drugače bi se morala v drugi in tretji instanci vsa razprava zopet ponoviti. Tako postopanje pa bi bilo očitno predrago. Radi tega je potrebno, da se bistveni in odločilni izid prve razprave zapiše. Nasprotno se pa pri zapisovanju ne sme predaleč iti, da se ne lotimo zopet starega kopita pismenosti.

V tem oziru je omenjati, da bi se po vladni predlogi morala vsebina vseh dejanskih povedeb strank na kratko posneti, a vendar popolno razložiti in zapisati (der Inhalt des genannten tatsächlichen Vorbringens der Parteien in gedrängt zusammenfassender, aber vollständiger Darstellung aufzunehmen), in da bi bilo le dopuščeno sklicevati se na pripravljalne spise (die Bezugnahme auf etwa überreichte vorbereitende Schriftsätze gestattet).

Določilo o „popolni razložbi (vollständige Darstellung)“ bi bilo ustnosti tembolj nevarno, kolikor bolj smo navajeni pismenosti. Prvi sodnik bi bil vedno v zadregi, ako je dovolj popolno izid razprave zapisal. Višjemu sodniku bi pa tudi kratko protokolovanje ne ugajalo, ker je na pismenost še bolj navajen. Moč navade vpliva na nas toliko bolj, čim stareji postajamo.

Menim torej, da je določba gledé protokolovanja, kakor sta jo sklenila skupna odseka, bistveno boljša, kakor preje navedena. Po §-u 209. je sprejeti v zapisnik: „na kratko posneto vsebino stvarni položaj zadevajóčih obojnih povedeb (der Inhalt des auf den Sachverhalt sich beziehenden Vorbringens in gedrängt zusammenfassender Darstellung).“ Po §-u 210. se je pa, kolikor se da, sklicevati na pripravljalne spise. To sklicevanje na prejšnje spise torej ni samo dovoljeno, ampak zapovedano.

„Protokolovanje posameznih govorov strank ni dopuščeno. Načrti razpravnih zapisnikov se ne smejo sprejemati,“ — in sicer pod nasledki ničnosti (§ 477. odst. 8.).

Resnično je sicer, da se tudi po sedanjem zakonu sestavljeni zapisniki od sodišča ne smejo sprejemati in da se to navzlic prepovedi vendar pogostoma godi, a iz teh nepravilnosti zakon ne izvaja škodljivih posledic. Da sodišča nezakonito sprejemajo po odvetnikih sestavljene razpravne zapisnike, izvira od tega, da so zapisniki navadno preobširni in da sodišča nimajo na razpolaganje potrebnega osebja, da bi se mogle razprave pravilno in tako obširno vršiti. Po novem zakonu se bode pa vsak sodnik pač dobro premislil sprejemati načrte razpravnih zapisnikov ali spornih spisov, vedoč, da je s tem zakrivil ničnost postopanja in da nima pričakovati družega, nego da se mu naloži povrnitev strankam povzročenih stroškov.

Da je tudi sumarno postopanje postalo pravi monstrum ustnega postopanja, so v prvi vrsti krive pomanjkljivosti zakona, katere se kolikor mogoče izkoriščajo, krivo mnogopisarenje, katero se je popolnoma vkoreninilo. Ako bi se opustilo brezmišelnost oporekanje in nepotrebno pravno pretresovanje v zapisnikih, ter bi se navajale le dejanske okoliščine s potrebnimi dokazi, potem bodo zapisniki in razprave navadno lahko prav kratke. Sodnik bode hitreje razpravljal in reševal pravde, kakor mu je to sedaj mogoče, ko pravdno postopanje raztezajočih in ovirajočih ovinkov ne more preprečiti.

Postopanje pred okrajnimi sodišči (posameznimi sodniki) bode še bolj enojno, kakor pri sodnih dvorih, kjer razsojajo senati. Pri okrajnih sodiščih je praviloma že prvi dan določiti za sporno postopanje in, ako mogoče, razpravo končati. Le pri obširnih pravnih računov, razločitve imovine ali drugih

tacih slučajev, v katerih je razpravljati o izdatnem številu spornih zahtev (§ 245., št. 1.), sme sodnik strankam, ako so zastopane po odvetnikih, naložiti izmeno spisov ali pismeno določitev predlogov in izjav (§ 440.).

Ako se da razprava v jednom dnevu dognati, sme sodnik protokolovanje dejanskih in dokaznih povedeb strank opustiti ter stvar razložiti v učinu razsodbe (Urtheilsthatbestand, § 445.).

Na deželi je pač malo pravn, katere bi se ne mogle v jednom dnevu končati, osobito, ako se ne bode z zapisovanjem toliko časa tratilo, kakor sedaj, ampak zapisovalo le v resnici potrebno. Mogoče bode tudi po več pravn v jednom dnevu završiti.

Zakon obseza dalje več določeb, katere ne ustrezajo popolnoma načelu ustnosti, pač pa pravičnosti in primernosti.

Ustnost se je morala nekoliko utesniti, kjer bi stroga izvedba tega načela preveč stala. Semkaj spada v prvi vrsti vzklicno postopanje, kjer niso dopuščene novote. Vzklicna razprava v drugi stopinji bode le popregledba prvosodnega postopanja. Popolno nove razprave z dopuščanjem dovot v drugi instanci bi povzročevale preobilo stroškov, o katerih se toliko toži.

Razprave v tretji instanci se le izjemno vrše ustno. Potrebne poizvedbe in sprejemanje dokazov vršiti je po naprošenem sodniku (§ 509.). Temu podobne so razprave pred upravnim sodiščem.

Pripravljalni spisi služijo v to, da se sodnik in nasprotna stranka ložje o stvari poučita in da se potem razprava hitreje in temeljiteje dožene. Pred obširnostjo varuje § 49., ki določa, da se lahko strankam in njihovim zastopnikom naloži povrnitev stroškov, kateri so se povzročili z nepotrebniimi obširnimi spisi.

Zgolj nova določba, ki je vredna, da se omeni, je, da se v pravnih zadevah do 100 gld. oklici razglase samo na način navaden v dotičnem kraju mesto po uradnem listu (§ 117.), kar sedaj posebno v malenkostnih zadevah neprimerno mnogo stane. Ta določba ustreza tudi neki resoluciji, katero je bil pred nekoliko leti sklenil kranjski deželni zbor.

Važna je tudi določba §-a 56., da so tudi vložne knjižice posojilnic, katerih je posebno v nekaterih deželah že

zelo mnogo, dopustno sredstvo zavarovanja. S tem bode strankam, ki imajo svoje prihranke naložene v posojilnicah, mnogo olajšano, kedar jim je polagati varščine in kavcije.

Na uboge se zakon prav dobrohotno ozira. Ubogi lahko tožbe in prošnje vlagajo pri sodišču, kjer stanujejo ali stalno bivajo, akoravno to sodišče v stvari ni pristojno. Sodišče mora potem dotični zapisnik odstopiti pristojnemu sodišču. To sedaj ne velja, ampak dotična vloga se radi nepristojnosti naravnost odvrne. V slučajih, v katerih se pravda ne vrši pri sodišču bivališča ubožne stranke in kjer zastopanje po odvetniku ni ukazano, mora sodišče na zahtevo ubožni stranki podati zastopnika revnih izmed uradnikov državnega pravnštva ali sodišča. To določilo je pravično tudi nasproti odvetnikom, ker bi ne bilo vpravičeno siliti odvetnike, da prevzamejo brezplačno zastopstvo strank, kjer odvetniško zastopanje ni ukazano.

Jeden izmed poslancev, ki je načrt pobijal, tožil je o nečuveni sili zastopanja po odvetnikih, drug poslanec-odvetnik pa je trdil, da se sovraštvo do odvetnikov vije kot rudeča nit po zakonu. Jaz mislim, da niti prvi niti drugi vgovori niso vpravičeni. Prisilno odvetniško zastopanje bode uvedeno samo pri sodnih dvorih in ne tudi pri okrajnih sodiščih.

Kaj pa spada vse pod kompetenco okrajnih sodišč?

Okrajna sodišča so pristojna razsojati o sporih do vrednosti 500 gld., katerih je osobito na deželi ogromna večina, razun tega ne gledé na vrednost spornega predmeta o sporih radi očetstva, določitve in uravnave mej nepremičnin, radi služnosti stanovanja in o vzdrževanjskih pravicah, radi motenja posesti, o sporih izvirajočih iz zakupnih, služabnih in mezdnih pogodeb, o sporih živinskih pogreškov itd.

Iz tega je razvidno, da bodo okrajna sodišča osobito v bolj ubožnih krajih prav neznatno število pravn oddala deželnim in okrožnim sodiščem. Servitutne in lastninske tožbe o predmetih vrednih nad 500 gld. so zelo redke. Sedanji izkazi o tem niso povsem zanesljivi. Ker se vrednost spornega predmeta v tožbi ne pove in se sumarno postopanje ne zahteva, se mnogokrat o najneznatnejših stvareh razpravlja v rednem postopanju. Plačilne tožbe nad 500 gld. so tudi radi tega redke, ker je že navada, da se o večjih tirjatvah izdajajo izvršilna dolžna pisma, pri kojih

ni treba tožeb. Pri nekaterih sodiščih odpade kake 2 ali 3% pravd. Prisilno odvetniško zastopanje torej ne bode tako občutno, kakor se od nekatere strani zatrjuje. Sicer se dajo stranke tudi sedaj brezštevilmokrat v malenkostnih in zelo lahkih slučajih zastopati po odvetnikih. V velikih in zamotanih pravnih je pa odvetnik gotovo na mestu, ker bode lažje poiskal in pripravil svoji stranki vsa potrebna dokazila, kakor je to sodniku mogoče. Naravno je tudi, da bode razprava pred tremi sodniki temeljiteja in razsodba zanesljiveja, kakor pred posameznim sodnikom, kateri je itak navadno z drugim delom preobložen. Večja pravna varnost pa ne more biti ceneja. Tudi pri varčnosti so gotove meje, katerih ne smemo prezreti, ako nečemo zapaziti v plitvost.

Prizadevanju zakona, da materijelno pravo zadobi veljavo, ustreza načelo svobodne ocene dokazov. V pravdi, kjer je uvedeno to načelo, morajo biti pač izključene glavne in dopolnilne prisega, ki spadajo med največje nedostatke sedanjega pravnega reda.

Načelo svobodne ocene dokazov je pri nas že uvedeno v postopanju o malotah, o izpodbijanji pravnih dejanj neplačevitih dolžnikov, radi oderuških opravil, v eksekucijski noveli in v kazenskem postopanju. Avstrijski sodnik se je torej tega načela, ki se obče priznava kot pravo, že privadil.

Vgovarjalo se je, da se svobodno dokazno ocenjevanje opira na neposrednost, da pa razsodni sodnik v največ slučajih prič niti slišal ne bode in da torej njihovih izpovedeb ne bode mogel prosto ocenjevati. To po mojem mnenji pač ni resnično, ali vsaj pretirano. Kar se bode godilo izjemoma, postavlja se kot pravilo. Največ prič se zaslišuje v pravnih radi motenja posesti, radi mejnih, služnostnih, lastninskih in posestnih sporov, priposestovanj itd. In kdo so navadno te priče? Mejaši, ki vendar praviloma ne bivajo v tujih okrajih. Stranka lahko zahteva, da se tudi priče iz tujih sodnih okrajev kličejo k razpravi, ako na osebno prisotnost prič poklada toliko važnosti. Ako se to ni izreklo za pravilo, izvira jedino le od tega, ker bi lahko večkrat pričnine presegle vrednost izpovedeb ter bi strankam povzročevale neprimerno visoke pravne stroške.

(Konec prihodnjič.)

Davčna preosnova.

Raznoteri nedostatki, načelne pomanjkljivosti in nedoslednosti, ter nerazmernosti v posamnih neposrednih davkih silijo na preosnovo in popravo zlasti osebnih davkov: sedanje pridobnine in dohodnine.

Pomanjkljiva sta le-ta davka, katera naj po navodilih dotičnih zakonov načeloma zadeneta vse dohodke, ki niso že zemljari in domarini podvrženi ter izvirajo iz uporabe in izkoriščanja imovine ali pa iz osebnega delovanja, že v tem oziru, da je mnogim podjetjem, ki se pečajo obrtno z izkoriščanjem zemljišč, oziroma njih pridelkov, mogoče, izmuzniti se mej zemljari in pridobnino (in dosledno tudi dohodnino).

Največji pomanjkljaj pa je, da dohodnina ni splošna, da ne zadene vseh dohodkov, marveč da najvažnejši in največji del mobilnega kapitala, donesek obrestovanih glavnice, doslej ne plača dohodnine (po III. razredu). Patent z dne 29. oktobra 1849. l., s katerim se je na novo uvedel ta davek, določuje v §-u 2., da na zemljiščih in poslopih zavarovane tirjatve niso obdačne, ker ima dolžnik po patentu z dne 10. oktobra 1849. l. pravico, pri poplačevanju dolžnih obresti 5%, odtegniti namesto dohodnine; nadalje isti patent v §-u 23. daje jednako pravico za dolžne obresti od glavnice, najetih od trgovcev in obrtnikov, kateri plačujejo pridobnino, katerih obresti pa po §-u 11. ne dopušča kot odbitek od obrtnih dohodkov. Vlada nameravala je na ta način tem bolj gotovo zadeti vse obresti, dosegla pa namena ni, razun malo slučajev. Pa tudi tedaj, da dolžnik svojo pravico izvršuje, je upnik proti drugim upnikom, katerim se dohodnina osebno predpiše, veliko na boljšem, plača kot odbitek le 5% brez izvanredne državne in brez splošnih doklad. Dejanski pa ogromna večina tacihi dolžnih obresti, ostane davka prosta, ker le malokateri dolžnik za to pravico vé ali pa jo porabiti sme, v tem pa tiči dvojna krivica: gmotno, torej tudi v davčnem oziru krepkeji upnik uživa obresti brez davka, katere mora nositi slabeji dolžnik, in dosledno nezadolžen (posestnik ali) obrtnik plača manj davka, nego zadolžen, ker se obeh dohodki jednako določujejo, namreč brez odbitka dolžnih obresti, ki pa očitno za svojo vsoto zmanjšujejo vsoto čistih dohodkov.

Pomanjkljiv sploh pa je patent o pridobnini. Ne gledé na to, da je le-ta zakon z dne 31. decembra 1812. l. prezastarel, ker se tedanje obrtne razmere nikakor ne dajo primerjati sedanjim, so načelna določila o propisu tega davka po ceniku (tarifu) zelo pomanjkljiva, ker se cenik opira le na mali del značil obrtne pridobitne zmožnosti, ter po njih določuje nepriemerne postavke, previsoke za najmanjše in male obrtnike, preniske za večja podjetja, katere postavke vrh tega nerazmerno, namreč multiplicando od stopinje do stopinje povišuje ter ne dopušča srednjih nastavkov. Te nedostatke povečala je praksa, v kateri se je pridobnina iz davka na povprečno srednjo pridobitno zmožnost premenila v davek po značilih, ki se pa, še da bi bili vsi v poštev vzeti, le redkokedaj zlagajo z dejansko davčno zmožnostjo, ker navadno se prezira nesnovne faktorje, pogosto vplivneje od vidnih, unanjih ter da največ določuje dejanska mejsebojna zveza raznih značil, ne pa posamno značilo.

Te glavne nedostatke naj bi dohodnina po patentu z dne 29. oktobra 1849. l. odpravila (katere pravi namen pa je povikšanje državnih dohodkov iz neposrednih davkov), da se plača od čistih dohodkov 5%, vštévši pridobnino, vedno pa vsaj tretjinko pridobnine. Ako je že prej za manjše obrtnike bil davek šestokrat relativnò previsok, se je isti s tem še vsaj za tretjino povišal in pozneje še za 70 (ali 100%, ako redna pridobnina in dohodnina skupaj znašata nad 30 gld. na leto). Ves obrtni davek naj znaša torej dandanes 8 $\frac{1}{4}$ —10% dohodkov; ker pa se dolžne obresti in zmanjšanje obrtne glavnice po obrabi ali obveljavljenji ne odšteva od dohodkov in z ozirom na vedno rastoče doklade, je gotovo previsoka davčna mera, ki v več slučajih 20—30% dohodkov odvzame. Prav ta relativno previsoka davčna mera je kriva, da se je zakon o dohodnini izjalovil: ogromna večina davkoplachevalcev jela je, kolikor mogoče svoje dohodke prikrivati in redki le podajajo poštene napovedi, katere naj bodo podlaga davčnemu postopanju pri odmeri. Vsled tega vrši se splošno obdačevanje na podlagi izjav zaupnih mož, klicanih iz take večine nevestnih obrtnikov; naravno da le-ti, večinoma na-se misleč, ponavljajo pri obravnavah, kar so storili v napovedih, ter skušajo, kakor tudi napovedniki, davčna bremena odrivati na druge, kar pa nedostatke stare pridobnine v hujši meri po-

navlja. Pač tudi pogosto na kvar enakomernosti davkov vpliva, da zaupni možje ocenjujejo dohodke obrtov, katerih merodajnih činiteljev ali ne poznajo, je prezirajo ali pa ne vedo prav uvaževati ali upoštevati.¹⁾

Gotovo je torej, da sedanja uredba osebnih davkov ne more ostati, ne da bi se nje pogrški še bolj množili. Tudi so osebni davki ne le sami na sebi previsoki, vrh tega tudi proti fundiranim z dvojno izvanredno doklado, neprimerni. Sedanja dohodnina naj bi načelno nadomestovala doklado na zemljarino in domarino po patentu z dne 10. oktobra 1849. l., namreč s tretjinko teh davkov, ki se je naložila na prebitek dohodkov nad povprečno srednjo plodovitost posestev, oziroma kot dohodnina na isti prebitek pri obrtnih podjetjih, tako da je 70—100% doklada na pridobnino in dohodnino že druga izredna doklada na obrtne davke.

Ti glavni pomankljaji in pogrški pa so ob enem glavni kažipot davčni preosnovi, katera naj, ako že skoro ni mogoče izvesti povsem pravičnih načel, vsaj kolikor toliko sedanje nerazmernosti v posamnih davkih in mej njimi zravna in popravi.

Najprej treba v ta namen naš davčni zistem izobraziti in popolniti gledé davščine od raznih dohodkov, da se rentnina ali davek od obrestovanih glavnice razširi na vse dohodke te vrste. S tem bode še-le zistem davkov na razne dohodke iz zemljišč, poslopij, obrtnih podjetij, osebnega zaslužka in iz obrestovanja glavnice popoln. Ob enem treba pa postaviti določne meje, da ne padejo kateri dohodki v dvojen davek, pa tudi, da se ne zamore kako podjetje izmikati mej enim in drugim.

Druga glavna naloga je: nastaviti pravo razmerje gledé visokosti davčne mere mej obdačenimi dohodki iste vrste in mej raznimi vrstami sploh ter prirediti sredstva, da se ta namen tudi doseže, da se namreč dohodki tudi kolikor mogoče natančno zajemo. Ker pa je bistven znak vseh davkov na dohodke (Ertrags-

¹⁾ Večinoma pa je občinstvo davčni odstotek, prav s svojim doslednim prikrivanjem polagoma znižalo, v katerem nehvalevrednem postopanju so jih zaupni možje podpirali, kar so tudi davčni organi trpeli, kajti le-ti so sami uvideli, da se zakon po mrtvi črki ne more izvesti, ne da bi se obrtno gibanje zatrló — in tako je praksa prišla nižje, o čemer pa pozneje več povem.

steuer), da odločuje v prvi vrsti merodajna visokost dohodkov, v drugi vrsti pa izvirek (posestvo, obrt, delo in obrestovana glavnica), je pač dosledno, da se obdačijo surovi (nečisti) dohodki, to je brez ozira, kako se isti uporabljajo; ker se pa nadalje dohodki sploh, zlasti da bi se pri obrtnih in trgovinskih podjetjih vpliv osebnega dela in obrtne glavnice odločeval, ne morejo natančno dognati in ker isto imetje v raznih rokah in raznih slučajih daje razne dohodke, jemlje se za podlago davkom ne dejanski dohodek, ampak povprečna srednja pridobitna zmožnost, koliko namreč to ali drugo podjetje ali početje v navadnih razmerah povprek dajati more.

Jemlje se srednja mera. Ako dohodki zaostanejo, dovoljujejo se odpisi in pri obrtih znižavanja; ako presežejo, kar se navadno le pri obrtih godi, pa naj se davek poviša nad navadno postavko. Vedno pa treba ozir jemati, ali so dohodki sad posestva oziroma glavnice same ali samo osebnega dela ali združenih teh faktorjev; kajti drugače obrestuje se premična, drugače nepremična glavnica, drugače in sicer najmanj osebno delo. Zato naj bi se dohodki iz premičnih glavnice, katere se najlaglje in najdražje obrestujejo, ki imajo torej največjo plodovitost v sebi, najvišje, dohodki osebnega truda najnižje obdačevali, ob enem pa zadnji povsod, kjer bistveno sodelujejo, primerno upoštevali, kar se je dejanski zgodilo pri zemljarini. Da pa davka ni treba pod navadno postavko znižati, naj se le ta kolikor mogoče nižji spodnji povprečnosti dohodkov približa, za prebitek dohodkov nad povprečno pridobitno zmožnost pa se uvedi za vse vrste dohodkov poseben davek, splošna dohodnina. S tem je že načelno izrečeno, da najmanjši in mali dohodki, ker pod ali vsaj ne nad navadno povprečno mero segajoč, ostanejo tega davka prosti, dosledno pa naj postavke bodo tem višje, čim večje dohodke zajemajo. Zato je treba ne le proporcijonelne, temveč progresivne dohodnine, ki bōdi najvišja pri najmočnejših davkoplačevalcih namreč glavnicačarjih. Da se pa dejanski dohodki tudi, kar največ mogoče, natančno obremene, treba je natančno poznati in poizvedeti, kar pa se da doseči le s sodelovanjem davkoplačevalcev samih.

Tem načelnim zahtevam večinoma zadostuje predlagana davčna preosnova, katera namerava, opiraje se na dosedanji davčni zistem, sedanje neposredne davke, ker jih vsled državnih

potrebščin ni mogoče opustiti, zboljšati in nerazmernosti zravnati 1.) s tem, da se poprave najpotrebnejša sedanja pridobnina in dohodnina združita v skupno splošno pridobnino (dobitkovino), nje izvedba pa zboljša, da se namreč odstranijo navedeni pogoški cenika in njegove dejanske porabe 2.) da se uvede popolnejša rentnina in 3.) osnuje splošna osebna dohodnina s progresivno stopnico ali lestvico (skalo), katere dohodki naj se porabijo za znižanje sedanjih neposrednih davkov in za prepustke posamnim deželam, država pa si obdrži od vseh davkov le toliko, kolikor so neposredni osebni davki doslej donašali, prištevši odstotek, za kateri so isti doslej povprek na leto naraščali in bi bilo to tudi za nadalje pričakovati. Ta davek ima postati steber celega našega davčnega sistema ter pri ugodnem razvoji sčasoma nadomestiti neposredne, vsaj realne davke, kateri naj se potem avtonomnim upravam prepuste v pokritje njih stroškov, s čemer bi se končno odpravile doklade ter omogočilo redniše gospodarstvo dežel in občin.

Po nameravanem zakonu dele se osebni davki sledeče:

- 1.) splošna pridobnina;
- 2.) pridobnina od podjetij, ki so obvezana, polagati javne obračune;
- 3.) rentnina;
- 4.) plačnina;
- 5.) občna osebna dohodnina.

(Dalje prihodnjič.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Po sekvestraciji povzročenim sodnim stroškom ne pristojajo po §-u 16. zakona z dne 25. julija 1871, št 95. drž. zak. za tirjatev pridobljena zastavna pravica.

V stvari, zadevajoči odkaz izkupil za izvršilno prodana zemljišča X. oglasil je zastavni upnik A. v vrsti odkazane mu, na zemljiščih vknjižene tirjatve tudi take sodne stroške, kateri mu pristojajo iz izvršilne sekvestracije prodanih zemljišč. Prvi sodnik

je te stroške odbil, ker ne zadevajo izvrševanja zastavne pravice iz zastav in torej po §-u 447. obč. drž. zak. in po §-u 16. zemlj. zak. ne uživajo zastavne pravice tirjatve. Višje deželno sodišče ugodilo je rekurzu zastavnega upnika in odkazalo sekvestracijske stroške, ker se vidi tudi izvršilna sekvestracija prodanih zemljišč po §-u 320. o. s. r. kot izvršilo ad corpus, vsled česar se morajo sekvestracijski stroški odkazati iz izkupil.

Na revizijski rekurz zastavnega upnika B. premenilo je najvišje sodišče z odločbo z dne 25. junija 1895, št. 7666 višjesodno rzsodilo in zopet uveljavilo prvosodni odlok iz sledečih uvaževanj:

Po §-u 16. zakona z dne 25. julija 1871, št. 95. drž. zak. pristoja za tirjatev pridobljena zastavna pravica, ako ni posebnih določil, tudi pravnim in izvršilnim stroškom. To je izrecna določba v zakonu, katera izvira iz pojma in iz namena zastavnega prava, upniku zagotoviti za tirjatev plačilo, katera torej izhaja že iz §-a 447. obč. drž. zak. in je torej samo pojasnujočega pomena. Ako navaja § 16. zemlj. zak. poleg pravnih stroškov tudi izvršilne stroške, kateri spadajo v širjem pomenu tudi k onim, in torej razločuje slednje od prvih, je to stvarno razlagati iz tega, da so se pravdni stroški potrosili v namenu, da se tirjatev izplača iz zastave, ko nasprotno ni treba, da bi vsi izvršilni stroški zadevali izvedenje te vrste poplačila, torej onim sodnim stroškom, kateri so se povzročili po drugih prisilnih sredstvih, manjka notranje zveze s hipoteko po plačilu tirjatve iz zemljiške zastave. Sicer razteza se zastavna pravica po §-u 457. obč. drž. zak. tudi na plodove, kateri se še niso ločili ali kateri se še niso pobrali. Iztirjevanje tirjatve iz plodov, ločenih od zastave, pridobiti se pa mora po §-u 320. o. s. r. posebej in obstoji v prisilni oskrbi, sekvestraciji; le-ta ne išče plačilnega vira v vrednosti iz temelja, ampak samo v njegovih plodovih in je torej od izvršila na zastavo samo povsem različna posilna pot, po kateri sme po dvornem dekretu z dne 12. oktobra 1790, št. 63 z. j. z. prosilec za sekvestracijo pravice uveljaviti samo na dohodkih in katera, kakor poudarja dvorni dekret z dne 6. maja 1814, št. 1085. z. j. z. vknjiženih pravic upnikov ne zadeva in ne preminja. — Ta stvarna razlika obeh vrst izvršila se nikakor še ne zjednači po tem, da potrebuje tudi dovoljenje sekvestracije prostovoljnim ali izvršilnim potom pridobljene zastavne pravice do

temelja in da se mora po §-u 20., *lit. b)* zemlj. zak. dovoljena sekvestracija tudi zemljiškoknjižno zaznamovati. Po posebnih določbah, tu občnega sodnega reda, katere je § 20. zemlj. zak. ohranil v veljavnosti, o bistvu sekvestracije, se torej po izvršilu na plodove povzročeni sodnim stroškom še nikakor ne more priznati za tirjatev pridobljene zastavne pravice. Po pravici je torej prvi sodnik odbil odkaz sekvestracijskih stroškov.

Ob enem ukrenilo se je, da se vpiše na čelu navedeni pravni stavek v repertorij izrekov pod št. 160.¹⁾

b) **Dražiteljevo pooblastovanje pri javni dražbi.**

A. navaja v svoji tožbi:

Dne 9. septembra 1874. l. se je prodalo na javni dražbi zemljišče Petra M. Martin M. šel je k izvršilni dražbi vsled pooblastila, katero mu je dal tožnik A., kupiti zanj zemljišče. V resnici je zemljišče kupil ter se je zapisniku pristavila opomba: Konečno pripomni Martin M., da je kupil zemljišče za svojega sina A. ter da je le-ta pravi zdražitelj.

Dne 1. aprila 1877 pod št. 6914 izdala se je prisojilna listina, glaseča se na ime Martina M. Vzlic temu je pa izročil Martin M. dejansko posest tega zemljišča tožniku A. in je le-ta do tožbe to zemljišče vedno užival. Ko je bil oče, ki je umrl dne 31. aprila 1879. l., ležal na smrtni postelji, je še enkrat izrecno potrdil, da kupljeno zemljišče ne spada v njegovo imetje, pač pa da je zemljišče A-jevo ter da mora tožniku ostati. Sicer pa je tožnik plačal izdaten del kupnine, kar se natančneje navaja. Ostali očetovi dediči pa so izposlovali, da jim je dovolila se naknadna zapuščinska razprava po Martinu M., češ, da se je našlo nekaj njegovega imetja, obstoječega iz ravnokar navedenega zemljišča, ki naj se razdeli mej dediče. Ta razprava se je pred sodnim komisarjem vršila dne 12. junija 1891. l. ter se je sestavil zapisnik, v katerem so zahtevali ostali dediči, da se vračuni zemljišče v zapuščino ter razdeli. Tej nameri opiral se je tožnik. Ker pa toženci vkljub temu ne marajo priznati tožnikovih pravic, prosi le-ta za rabsodbo.

¹⁾ Št. 159. glej v 1. števil. str. 10. l. 1894. Slov. Pravnika.

Pod št. 17221 izdalo je mestno del. okrajno sodišče v Lj. dne 13. avgusta 1894 sledečo razsodbo:

Tožbeni zahtevek: »Toženci France M., Jože M. in Marija S. rojena M. morajo kot dediči po dne 31. avgusta 1879. l. umrlem Martinu M. pripoznati, da je Martin M. dne 9. septembra 1874. l. na javni izvršilni dražbi prodano zemljišče Petra M. vlož. št. 100 kat. obč. J. kupil v imenu tožnikovem in za njega; da iz tega vzroka to zemljišče ne spada v zapuščinsko imetje Martina M., marveč da je last tožnikova; dalje morajo toženci privoliti, da se zamore na podlagi tusodnega prisojila z dne 1. aprila 1877, št. 6914 pri posestvu vlož. št. 100 kat. obč. J. vkujižiti lastninska pravica na ime tožnika in v njegovo korist, sicer bi tako privoljenje nadomestovala razsodba, izdana v tej pravdi; — tudi morajo tožniku vse stroške te pravde v 14. dneh in solidum povrniti, vse pod izvršilom« — se zavrne.

Razlogi:

Tožnik opira svojo zahtevo, naj toženci priznajo, da je lastnik zemljišča vlož. št. 100 kat. občine J., ter naj dajo vknjižbeno dovolitev, na trditev, da je zemljišče kupil na javni dražbi in sicer po pooblaščenju, svojem očetu Martinu M. V tem oziru navaja prvič, da je bil svojega očeta Martina M. izrecno pooblastil, naj pri izvršilni dražbi zemljišča lastnega Petru M., odrejeni pri mest. del. okrajnem sodišči v Ljubljani na dan 9. septembra 1874. l., to zemljišče kupi zanj in da je oče to pooblastilo sprejel ter obljubil, da bo zemljišče zanj kupil, ter drugič, da je oče Martin M. ravnaoč se po danem mu pooblastilu, kakor to kaže dražbeni zapisnik z dne 9. septembra 1894, št. 17429, v resnici kupil zemljišče v imenu tožnika in zanj. Da so te navedbe resnične, bil bi tožbeni zahtevek vtemeljen. A iz navedenega dražbenega zapisnika izhaja, da je Martin M. pri zadevni dražbi dne 9. septembra 1874. l. položivši predpisani vadij, ponujal do zneska 635 gld., ne da bi bil črhnil besedice o kaki pooblastitvi. Ker se v postavnem roku ni več ponudilo, pritrknilo se je zemljišče za najvišjo ponudbo 635 gld. Martinu M.; koncem zapisnika pa se nahaja odstavek: »konečno opomni Martin M., da je kupil zemljišče za svojega sina A. in da je torej le-ta zmatrati kot zdražitelj«. Naj se je navedena pooblastilna pogodba sklenila mej tožnikom in njegovim očetom Martinom M. ali ne, vsekako dražbeni zapisnik dokazuje, da Martin M. pri dražbi

ni postopal kot pooblaščenec tožnikov. Pri izvršilni dražbi sklepa se kupna pogodba s sodelovanjem sodišča med izvršencem in zastavnimi upniki kot prodajalci in ponudnikom kot kupcem. Po §-u 16. reda za javne dražbe z dne 15. julija 1786, št. 565. zb. j. z. se s pritrkom potrdi skleneni kup. Najkasneje torej v hipu pritrka sklenena je kupna pogodba in so ustanovljeni pogodniki. V le-tem slučaju nastopal je Martin M. pri dražbi kot ponudnik, ker se ni izjavil kot pooblaščenec, v lastnem imenu; kot največ ponudečemu pritrknilo se je izklicano zemljišče njemu in za svojo osebo priznal se je kupcem. Tega dejstva njegova še le pozneje storjena, preje navedena izjava, katero se more takisto zmatrati kot izraz med njim in sinom obstoječega pooblastilnega razmerja, kakor kot izraz namena, sinu A. nakloniti kupljeno zemljišče, ni mogla kar prenarediti. Da bi se vsled kupa ustanovljene pravice in dolžnosti ustvarile za pooblastitelja, moral bi se pooblaščenec po zmislu §-a 1017. obč. drž. zak. pri sklepanji pogodbe in ne še le po nje sklepu, torej pri ponudbi in ne še le po pritrku razodeti za pooblaščenca in se gledé na važnost dražbenega čina, in ker mora po zmislu §-a 2. cesarske naredbe z dne 9. avgusta 1854, št. 208. drž. zak. sodišče pooblastila onih oseb, ki ne postopajo v lastnem imenu, pretresovati, izkazati s pismenim in po zmislu §-a 1008. obč. drž. zak. s posebnim pooblastilom. Ker pa tega ni storil, postal je vpravičen in zavezan iz kupa zgolj on sam, in po pravici bilo je izdati vsled njegove prošnje prisojilno pismo z dne 1. aprila 1877, št. 6914 glaseče se na njegovo ime. Ker izvaja tožnik svojo lastninsko pravico do zadevnega zemljišča določno le iz okolščine, da je taisto kupil po svojem pooblaščenca Martinu M. na izvršilni dražbi dne 9. septembra 1874. l., kar pa, kakor ravnokar dokazano, ni resnično, so brezvplivna njegova nadaljna navajanja, da mu je oče zemljišče takoj v posest in uživanje izročil ter pri raznih prilikah se izjavil, da je posestvo tožnikovo, in da je tožnik znaten del dražbene kupnine iz svojega plačal, katere okolščine naj bi kot indicije podpirale vrjetnosti trditve, da je oče v njegovem imenu in zanj kupil zemljišče. Takisto so pa tudi popolnoma brezvplivne nadaljne okoliščine, da se namreč v zapuščinski inventar po dne 31. avgusta 1879. l. zamrlem očetu Martinu M., kateri se je napravil z vednostjo tožencev, ni sprejelo zadevno zemljišče, da se je pri naknadni zapuščinski razpravi, tičoč se tega zemljišča vsled za-

pisnika z dne 6. decembra 1886, št. 23933 pridružila toženka Marija Š. prošnji tožnikov, naj se opusti naknadna zapuščinska razprava, in da je sodišče z odlokom z dne 16. decembra 1886, št. 23933, rešujočim ta zapisnik, spoznalo, da se zahtevana naknadna zapuščinska razprava nima vršiti, ker ni nikakor dognano, da spada zemljišče v zapuščino Martina M., kateri odlok se je tožencem vročil in postal pravokrepen, iz katerih okoliščin skuša zgraditi tožnik prizna nje tožencev, da se je zadevno zemljišče res v njegovem imenu in zanj kupilo. Z jedne strani navedene okolščine nimajo za dokaz po priznanju v zmislu prepisov obč. sod. reda potrebnih svojstev, z druge strani pa se sploh po zmislu §-a 107. o. s. r. morajo dokazati le faktične okolščine, ne morejo se pa reševati priznanjem pravna vprašanja, v le-tem slučaju vprašanje, se je li vedel Martin M. pri dražbi dne 9. septembra 1894. l. na tak način, da ga je bilo po zmislu obč. drž. zakonika zmatrati pooblaščenec tožnika. Ker je torej dokazano, da si tožnik na oni način, katerega jedino trdi, ni pridobil lastninske pravice do zadevnega zemljišča, bilo je tožbeni zahtevek odbiti.

Tožnikovo apelacijo zavrglo je višje deželno sodišče v Gradci z rzsodbo z dne 14. novembra 1894, št. 10137.

Razlogi:

V bistvu potrjuje se rzsodba prvega sodnika iz njenih razlogov, prikladnih stvari in zakonitim določbam. Tožnik se sklicuje posebno na ustno pooblastilno pogodbo, skleneno mej njim in Martinom M., po kateri je poslednji zdražil prepirno posestvo bajé za tožnika. Toda ne gledé na okolnost, da bi v hiši svojega očeta skupno z drugo rodbino živeči sin brez imetja težko pooblastil očeta za nakup zemljišča, da je torej ta trditev prav malo verojetna treba je še nadalje uvaževati, da se je pri dražbi pritrknilo le Martinu M. v prid, da se ta pred tem pritrkom ni objavil pooblaščenec tožnikovim, da eksekucijsko sodišče tudi pozneje ni nikdar sprejelo ponudbe Martina M. kot tajnega pooblaščenca tožnikovega, da je temveč zmatralo Martina M. tudi pozneje zdražiteljem ter da je tudi istemu izdalo prisojilno listino, glasečo se na njegovo ime. Če bi pa tudi bila obstojala taka pooblastilna pogodba mej Martinom M. in njegovim sinom A., bil bi slednji napram tožencem kot pravnim naslednikom Martina M. le obligatorično vpravičen

v zmyslu §-a 1009. obč. drž. zak. in bi zamogel od tožencev le zahtevati, da prepuste vse koristi izvirajoče iz pogodbe, t. j. da mu preskrbe last prepirnega zemljišča. Tožnik pa zahteva, da naj dediči Martina M. kar priznajo, da je tožnik lastnik tega zemljišča in razun tega še vpravičen vpisati se temeljem prisojila z dne 1. aprila 1877, št. 6714 kot lastnik. Ta zahtevok je pa vsekako neumesten, ker toženci niso legitimovani do priznanja stvarnega prava tožnikovega do stvari.

Na izvanredno revizijo tožnikovo potrdilo je najvišje sodišče razsodbi nižjih instanc z odločbo z dne 6. februarija 1895, št. 1417.

Razlogi:

Tožnik zahteva v tožbi, da so toženci kot dediči Martina M. dolžni: *a)* priznati, da je kupil Martin M. na javni dražbi dne 9. septembra 1874. l. prodano zemljišče vl. št. 100 kat. obč. J. v tožnikovem imenu in za njega, *b)* priznati, da je le-to zemljišče tožnikova lastnina in konečno *c)* dopustiti, da se vpiše pri le-tem zemljišči temeljem prisojila z dne 1. aprila 1877, št. 6914 lastninska pravica tožniku v prid. Ako se je pa ta tožbeni zahtevok po enolikih razsodbah nižjih instanc zavrnil, ne more se v tem videti v nobenem oziru očitivne krivice. Ad *a)* Izvršilna dražba zemljišča je po sodniku posilno izvršena prodaja zemljišča eksekuta. Ta prodaja konča se po pritrku največ nudečemu. Tretje javne dražbe navedenega zemljišča dne 9. septembra 1874. l. vdeležil se je glasom zapisnika Martin M. in sicer v svojem imenu kot kupovalec in ker se njegova ponudba ni podražila, pritrknilo se mu je po preteku zakonitega roka to zemljišče v last. Martin M. opomnil je sicer koncem dražbenega zapisnika, da je kupil to zemljišče za svojega sina, današnjega tožnika, in da je zmatrati torej le-ta kot zdražitelj, toda sodišče te ponudbe ni odobrilo in Martin M. se je zadovoljil s tem, ker se je vdeležil poznejše razprave za zglasitev in vgotavljevanje pravic do izkupila v svojem imenu in je konečno sub pr. 20. marca 1877, št. 6914 prosil, da se mu prisodi kupljeno zemljišče, ker je izvršil dražbene pogoje, kar se je tudi zgodilo z listino z dne 1. aprila 1877, št. 6914. Zavrnitev zahtevka pod *a)* strinja se torej s spisi. Ad *b)* Ker je bil po navedenem Martin M. oni, kateri je zdražil zemljišče na dražbi, in tožnik niti sam ne navaja, da je sklenil pozneje s svojim očetom Martinom M. kako pogodbo radi pre-

pustitve zemljišča njemu, tožniku, manjka mu veljavnega naslova za vtemeljitev lastninske pravice in, ker se naravno na pridobitev lasti po priposestovanji ne more sklicevati, vtemeljena je zavrnitev zahtevka pod *b*) v zakonu. Ad *c*) Ker se je prisodila z listino z dne 1. aprila 1877, št. 6914 lastnina navedenega zemljišča Martinu M., bi se temeljem te listine, če bi tudi toženci privolili, vpis lastninske pravice pri tem zemljišči tožniku v prid ne mogel izvršiti, temveč trebalo bi po §-u 26. zemlj. zak. tudi listine, katera bi dokazovala veljaven pravni naslov za prenos zemljišča od Martina M. na tožnika. Take listine pa tožnik ni doprinesel. Vtemeljena je torej v zakonu tudi zavrnitev te točke. Ker se pa ničnost niti ni navajala, niti se je ni uradno našlo, manjka pogojev po dv. dekr. z dne 15. februarja 1833, št. 2593 za dopustitev izvanrednega pravnega sredstva in se je morala torej zavrniti izvanredna revizija tožnikova.

Dr. S.

c) Kdor poseduje pravico, da suši bilje jesenskih pridelkov na tujem svetu, ne poseduje še pravice, da suši istotam seno.

Med hišama tožnika Andreja K. in toženke Jožefe P. se nahaja mal trikoten, s travo obraščen svet, ki ne rodi drugo nego dolgoleten prepir med imenovanima strankama.

Za m. del. okrajno sodišče v Ljubljani je s konečnim odlokom z dne 1. marca 1895, št. 3593 spoznalo, da je toženka dolžna priznati, da je tožnik v zadnji dejanski posesti rečenega sveta in da je ona motila tožnika v dejanski posesti, ker je na tem prostoru sušila dne 30. junija 1894. l. seno.

Razlogi.

Tožnik je dokazal po svojih pričah, da je prepirni svet do zadnjega časa na vsak mogoč način rabil, ga trebil, po njem kosil, na njem sušil in ga tudi razkopaval. Toženka je nasproti temu dokazovala po pričah Urši K. in Mariji C., da je sušila že prejšnji čas bilje od koruze i. p. na prepirnem svetu in sta to prič za leto 1893. potrdili. Pripomnili sta tudi, da se je vnel radi tega dejanja med spornima strankama prepir. Ne more se pa zmatrati tak posamezen slučaj, ki je bil vrhu tega s preprirom združen, veljavnim za pridobitev kake posestne pravice in je zato tožbi ugoditi.

Višje deželno sodišče v Gradci je premenilo z naredbo z dne 10. aprila 1895, št. 3840 popolnoma prvosodni konečni odlok in je zavrnilo tožbeni zahtevak.

Razlogi:

Toženka je doprinesla popolen dokaz za to, da se nahaja v zadnji dejanski posesti pravice gledé sušenja poljskih pridelkov na prepirnem svetu. Prvi sodnik je sicer menenja, da ovira prepir, s kojim so bila posestna dejanja toženke združena v pridobitev posesti pravice; ne sme se pa temu nazoru pritrčiti. Že tožnikova soproga je morala pripoznati, da je sušila toženka pred 5 leti na spornem terênu bilje in pred 3 leti koruzno listje. Pripomni pač, da je v prvem slučaju prosila toženka tožnika dovoljenja, ne more se pa slednja okolnost upoštevati, ker ni vgovarjal tožnik prekaristične rabe. Nadalje sta potrdili nesumni priči Urša K. in Marija C., da je sušila toženka leta 1893. o treh raznih prilikah bilje, koruzno listje in slamo na spornem trikotu. Konečno priča tudi Valentin P. o sušenji bilja pred 4 leti. Dokazala je torej toženka celo vrsto posestnih dejanj. Prepir, o kojem govorita priči Urša K. in Marija C., kaže le tem bolj, da gre za izvrševanje posestne pravice, posebno, ko izpovesta obe priči, da je ostalo bilje na spornem svetu še dva dni po prepiru (§ 313. obč. drž. zak.). Ne more se torej reči, da bi bila motila toženka z dejanjem, navedenem v tožbi, tožnika v zadnji dejanski posesti spornega sveta, ko je vendar le opetovala pravico, koja je posedovala že leta 1893.

Najvišje sodišče ugodilo je revizijskemu rekurzu tožnika in je z naredbo z dne 10. julija 1895, št. 6649 uvedlo prvosodno razsodbo v zopetno veljavo.

Razlogi:

Tožnik je dokazal, da se nahaja v zadnji dejanski posesti prepirnega sveta. Če je prav tudi toženka dokazala, da je v zadnjih letih opetovano sušila na istem svetu bilje in listje, ni smeti prezreti, da je le izprosila tako pravico pred 5 leti od tožnika in da ni zamogla zadobiti z izvršitvijo dovoljenja nikake posestne pravice, to tem manj ne, ker ni dokazano, da ji je bilo dano to dovoljenje zgolj za takratni slučaj. Da bi pa posedovala pravico sušenja sena na prepirnem svetu, ni toženka kar nič dokazala. Pomisliti je tudi, da spada izvrševanje tega poljedelskega dejanja v čas, v

kojem utegne taisto oškodovati kulturo prepirnega sveta in ne more se torej pripoznati toženki intendirana posestna pravica niti takrat ne, če bi bila prav dokazala posest pravice sušenja bilja in listja, ker se izvršuje slednje dejanje šele v poznejši letni dobi. Trebalo je torej spoznati po zmislu prvosodnega konečnega odloka.

— oe —

d) Kateri pravni značaj imajo pravice do rodbinske rakve ?

Z rabsodbo z dne 8. decembra 1804, št. 9538 je rabsodilo deželno sodišče v Ljubljani tako-le:

1.) Toženki Marija S. in Valentina D. morata pripoznati, da spada rakev oziroma pravica do rakve, ki se nahaja na pokopališču sv. Krištofa v Ljubljani in je zaznamovana z napisom »počivališče rodbine D.« v zapuščino rajnkega, dne 5. maja 1891. l. v Tržiču zamrlega Andreja D. in da se uvrsti pri dodatni zapuščinski obravnavi ta predmet v inventuro; 2.) daljni tožbeni zahtevek pa: »da morata toženki pripoznati, da je tožnik Josip D. vsled dediščine poravnave z dne 20. julija 1892. l. prevzel vso zapuščino pokojnikovo, t. j. nepremično in premično, kakor je stala in ležala na dan smrti pokojnikove, torej tudi imenovano rakev oziroma pravico do rakve t. j. pravico izključno razpolagati s to rakvijo v okviru administrativnih določeb pri sv. Krištofu in da se naj ta predmet dodatno tožniku prisodi« — se zavrne.

Razlogi:

V prvi vrsti je omeniti, da zahteva tožnik po zahtevku, preciziranem v repliki, rakev omenjeno v tožbi, to je pravico razpolagati izključno s to rakvijo v okviru administrativnih določeb pri sv. Krištofu, da morata dalje toženki pripoznati, da spada rakev, oziroma ta pravica do rakve z napisom »počivališče rodbine D.« v zapuščino rajnkega Andreja D., da je prevzel tožnik vso zapuščino, torej tudi to rakev vsled dediščine poravnave z dne 20. julija 1892. l., da morata toženki dopustiti, da se ta predmet uvrsti v inventuro in prisodi dodatno tožniku. Toženka Valentina D., kateri se je tožba redno vročila, ni dala na tožbo odgovora in ker ni razvidno iz pravnih spisov, da se bi bila podvrgla tožbenemu zahtevku in ker tudi ne omeji tožnik gledé nje prvotnega zahtevka, je drugotoženko zmatrati sporazumljeno s toženko Marijo S., ka-

tera je na tožbo odgovarjala. Sodba se mora torej ozirati tudi na drugotoženko (dek. sod. dv. z dne 4. septembra 1801, št. 535. z. j. z.). Na tožbeno zahtevanje, na katero odgovarja le prvotoženka, zanika se vse razun tega, da je prevzel tožnik glasom poravnave vso premično in nepremično zapuščino rajnika Andreja D., vendar le kolikor se je to imetje popisalo, tožnik pa izvaja svojo pravico do prepirne rakve samo iz navedene dediščine poravnave in se opira na le-te besede nahajajoče se v poravnavi »vso zapuščino, kakor je stala in ležala na dan smrti pokojnikove«, torej tudi imenovano rakev oziroma pravico do rakve. Zoper tožbeno zahtevanje vgovarja toženka najprvo, da sodišče ni pristojno za razsojo tega prašanja, ker je rakev, oziroma pravica do nje res extra commercium, ker se ne da pridobiti lastninska pravica do takih predmetov in bi imelo k večjemu o tem razsojevati cerkveno oziroma politično oblastvo. Ta vgovor toženke pa ni vtemeljen, ker tukaj gre za prašanje civilnega prava namreč za to, komu pripadajo one pravice, katere je pridobil rajnik Andrej D. do prepirne rakve s tem, da je kupil ali pridobil prostor na pokopališču sv. Krištofa od dotične administrativne komisije tega pokopališča (stolnega župnega urada pri sv. Nikolaju v Ljubljani), s pravico, si na tem prostoru rakev postaviti, ter da je ondot rakev sezidal. To so civilnopravne pravice, ker se jih je posluževal rajnik sam, kar še toženka Marija S. ne vgovarja in ker se tudi obe stranki trudita, v te pravice kot dediča Andreja D. nasledovati in jih za naprej uživati in si jih ohraniti. So li to lastninske, ali servitutne ali drugačne pravice je za prašanje, o katerem se naj sodi brez pomena, ter tudi ni soditi v tem slučaju o tem. Te pravice predočujejo denarno vrednost, so bile torej del imetja Andreja D. in je niso izgubile po njegovi smrti, marveč so po §-u 531. obč. drž. zak. sestavina njegove zapuščine. Brez dvombe je imel Andrej D. pravico, rakev prodati ali podariti še za živih dnij komu drugemu, kar se mnogokrat pripeti, torej ni stvar, ki je pro metu izvzeta. Da bi pa bila to lastnost po njegovi smrti izgubila, se ne da po nobenem zakonu trditi. Če je pa rakev del njegove zapuščine, se mora uvrstiti po §-u 97. ces. pat. dne 9. avgusta 1854, št. 208. drž. zak. v inventar po Andreju D. Sodišča so torej pristojna soditi o tem in se je moralo tožbi ugoditi gledé zahtevanja, da spada rakev v zapuščino in da jo je uvrstiti v zapuščinski inventar. Daljni tožbeni zahtevki pa, da je tožnik po

dediščini poravnavi z dne 20. julija 1892. l. tudi prevzel to rakev in da se mu jo dodatno prisodi, pa ni vpravičen in se je moral zavrniti. Tožnik se opira na omenjeno dediščino poravnavo rekoč, da je po njej prevzel vso zapuščino pokojnikovo t. j. premično in nepremično, kakor je stala in ležala na dan smrti pokojnikove, torej tudi imenovano rakev, oziroma pravico do rakve, to je izključno razpolagati s to rakvijo. Dediščine poravnave ne zanikuje sicer nobeden ali izvajanje pravice do rakve iz nje ni vpravičeno. Če se tudi glasi ta poravnava, da prevzame tožnik vso zapuščino pokojnikovo t. j. nepremično in premično, kakor je stala in ležala na dan smrti pokojnikove, se more to le razumeti po celi vsebini zapisnika z dne 20. julija 1892. l., v katerem je ta poravnava zapisana in iz katerega se more posneti, da ta poravnava ni nič drugega, nego razdelitev zapuščine v zmislu §-ov 165. do 168. ces. pat. z dne 9. avgusta 1854, št. 208. drž. zak., v kateri je čista zapuščina na podlagi inventara izračunjena, po doštetvi predujma toženke Marije S. dognano, koliko znaša zapuščinski del vsacega dediča v denarjih in temeljem tega se je sporazumno ukrenilo, kako naj se vsaki dedič za izračunjeni del odpravi. Jasno je torej, da se ta poravnava ne more razširiti na druge dele zapuščine, kakor so se popisali v inventaru. Če je pa tožnik pri sklenitvi te poravnave imel tudi rakev v mislih, ne da bi bil to omenil, mu ne more to ničesar pomagati, kajti to bi bilo nepošteno slepljenje drugih vdeležencev pogodbe, iz katerega se po §-u 869. obč. drž. zak. ne more nobene pravice izvajati. Rakev rajnika Andreja D. torej ni bila predmet poravnave z dne 20. julija 1892. l. Ta rakev je novo imetje, o katerem se mora vršiti po §-u 179. ces. pat. z dne 9. avgusta 1854. l. dodatno zapuščinska razprava ter ukreniti gledé nje po vseh dedičih sporazumno, komu naj se prisodi.

Višje deželno sodišče v G. zavrnilo je ves tožbeni zahtevek z razsodbo z dne 27. marca 1895, št. 2198.

Razlogi:

Oziraje se na tožbeni zahtevek, ima se v prvi vrsti razsoditi, da spada prepirna rakev, oziroma pravica do nje v zapuščino rajnega Andreja D., med tem ko se druga vsebina dotiče prašanja ima se li imenovana sestavina zapuščine zapuščinsko-oblastno prisoditi. Razsoditi o tem, katere reči se imajo uvrstiti v zapuščinsko

premoženje in komu naj se prisodi zapuščina ali en del zapuščine, ima očitvidno le sodišče in je torej od toženk uporabljeni vgovor nepristojnosti nevtemeljen in se je morala dotična ničnostna pritožba zavrniti. Kar se predmeta samega tiče, je v sled jednoglasnih izpovedeb strank nedvomno, da je Andrej D. leta 1881. plačal za v tožbi imenovani prostor na pokopališču in za dovoljenje si tam postaviti rodbinsko rakev dotične pristojbine stolnemu župnijskemu uradu pri sv. Nikolaju v Lj., kateri oskrbuje tudi administracijo na pokopališču in da je Andrej D. rakev tudi sezidal. Da bi bil le-ta s tem pridobil lastninsko pravico do rakve, še tožnik sam ni trdil, vendar je ta poudarjal, da je bil zapustnik vsled pogodbe vpravičen, s tem prostorom pokopališča in s tukaj postavljeno rakvijo v okviru administrativnih določeb pri sv. Krištofu izključno razpolagati. Temu vendar nasprotuje okolnost, da je Andrej D. z napisom »počivališče rodbine D.« nedvomno pokazal, da se naj poraba dotične pravice tudi raztegne na ude njegove rodbine, vsled česar se le-ti po §-u 849. obč. drž. zak. nahajajo v skupnosti, katera se ima tolmačiti po načelih 16. poglavja obč. drž. zak. Torej so pridobili vsi člani rodbine na njihovo osebo omejeno pravico, da porabijo od oskrbnitva pokopališča odkazani kos zemljišča kot grobnico in za to pripravne namene, kakor običajno. Po smrti Andreja D. kot deležnika je njemu samemu pristojeca pravica do rakve ker se samo ozira na osebne razmere, v zmislu §-a 1448. obč. drž. zak. ugasnila in torej ni sestavina njegove zapuščine ter se po §-ih 531. in 918. obč. drž. zak. ne more prenesti na njegove dediče. Po tem takem gre tukaj za pravico, katere si otroci Andreja D. vendar ne kot sodno pripoznani dediči, ampak le na podlagi namena, katerega je zapustnik nedvoumno označil in kateri se razvidi tudi iz plačilnega potrdila, lahko svojijo. Ne gledé na te pravne razmere pa služi pokopališče kot del cerkvenega imetja izključno namenom bogočastja in dokler je to, se ne dajo posamezni njegovi deli, kateri se od posameznih vsled pogodbe z administracijo pokopališča kot prostor za pokopavanje mrličev porabljajo, temu namenu odtegniti, kamo li komu v last prepustiti ter so ravno tako, kakor na njih postavljene rakve občnemu prometu izključeni in se torej rakve ne morejo zmatrati kot prosto dedinsko premoženje. Vsled tega nima prvi del tožbenega zahtevka zakonite podlage in se je moral s preuredbo, prvosodne razzsodbe tudi zavrniti,

med tem ko se v ostalem prva sodba potrdi zaradi tega, ker je pogoj zahtevanega dodatnega prisojila, da se rakev oziroma pravica do nje pripozna kot sestavina zapustnikovega imetja.

Na redno, oziroma izvanredno revizijo tožnikovo potrdilo je najvišje sodišče z rzsodbo z dne 26. junija 1895, št. 7768 višjesodni izrek.

Razlogi:

Pokopališče sv. Krištofa v Lj. spada, kakor se to razvidi iz spisov, k imetju tamkajšnje stolne župnije sv. Nikolaja in je torej po kanonskem pravu kot *res sacra res extra commercium*. Vsled tega tudi po našem državljskem pravu v zmislu §-ov 356. in 311. drž. zak. ni niti v celoti, niti v svojih delih predmet pravnega prometa. Lastnina do njega se, dokler ima svojstvo kot *res sacra*, po privatni osebi sploh ne more pridobiti, torej tudi ne po poti, določenem po §ih 418. in 419. obč. drž. zak. S tem, da je sezidal Andrej D rakev na omenjenem pokopališču, si ni pridobil lastnine do grobnice, ampak, kakor se razvidi iz potrdila župnega urada in kakor priznava tožnik sam, jedino le pravico, pokopališče rabiti na ta način, da sezida na njem rodbinsko rakev. Ne more se torej govoriti o tem, da spada lastnina do te rakve k zapuščini Andreja D. in je samo razmotrivati, je-li in v koliko more po njem pridobljena porabna pravica tvoriti sestavino njegove zapuščine. V tem oziru opomniti je, da Andrej D. ni pridobil porabne pravice samo za se, ampak tudi na korist vseh udov svoje rodovine, kakor to brezdvomno izhaja iz omenjenega potrdila in iz napisa nad rakvijo in česar tudi tožnik ne zanikuje. S pogodbo, katero je sklenil Andrej D. s stolno župnijo, ni pridobil samo le-ta, ampak pridobili so tudi njegovi rodbinski udi napram promitentu t. j. stolni župniji pravico do rabe pokopališča s pomočjo tam sezidane rakve in je ravno le-ta pravda neovržni dokaz, da so tožnik, kakor toženke sprejeli na korist rodbinskim udom dano obljubo. Ta pravica, katera samostojno pristoja rodbinskim udom, ni bila nikdar sestavina imovine Andreja D., torej tudi ne more biti sestavina njegove zapuščine. Iz pogodbe Andreja D. pristoječa pravica dovršena je po njegovem pokopu v predmetni rakvi, njegova zahtevna pravica je torej ugasnila in torej ni objekta, kateri bi se moral všteti v zapuščino. Iz teh razmotrivanj razvidi se, da se je moral tožbeni za-

htevek zavrnuti kot povsem nevtemeljen ter se je, kazaje na vtemeljene razloge, katere sta navedli nižji instanci gledé pristojnosti sodišč za razsojo te pravde, morala zavrnuti izvanredna revizija, ker manjkajo pogoji dvornega dekreta z dne 15. februarija 1833, št. 2593. z. j. z., kakor tudi redna revizija.

Književna poročila.

Mjesečnik pravičnoga društva u Zagrebu prinaša v br. 8. za mesec avgust konec razpave: Sirotinska povjerenstva u gradovima. Napisao dr. F. J. Spevec. — Poleg tega prinaša ta številka nadaljevanje razprave: Poštansko pravo u zemljah krune ugarske, napisao dr. Stjepan Radits in prevod naredbe našega justičnega ministerstva z dne 15. maja 1895 o privatnem in obiteljskem življenju obtoženca in svedoka pred sodiščem od dra J. Šilovića. Tudi se nahajajo v tej številki kakor običajno slučaji iz državlanskega in kazenskega prava in iz upravne prakse in odločba kr. finančnega upravnega sodišča.

John Hopkins University Studies in historical and political science. Herbert B. Adams Editor. 10. - 13. Series. Baltimore, the Johns Hopkins Press. 1892—1895.

Univerza John Hopkins v Baltimoru izdaja pod tu navedenim naslovom velezanimive razprave zgodovinske, državno-politične in gospodarske vsebine. Akoravno se razprave bavijo v prvi vrsti z odnošaji v Ameriki, ozirajo se vendar tudi na druge države. Posebno zanimive so razprave, katere se bavijo z odnošaji med državo in crkvijo in z razvojem verskih sekt in crkvenih razmer. V navedenih serijah nahajajo se pa tudi razprave, katere se bavijo z narodnim gospodarstvom in z državnim gospodarstvom. Vse razprave so jako temeljite in posebne vrednosti, ker je v njih navedena obilica virov, citatov in literature. Posebne zanimivosti so pa radi tega, ker spoznamo iz njih ameriške razmere, katere se od naših, čeravno se jim vidijo jako podobne, vendar temeljito razlikujejo, in ker se naše razmere obravnavajo z ameriškega stališča. Posebno ne bode smel teh razprav nihče prezirati, kdor se hoče baviti z državno-pravnimi in upravopravnimi vprašanji.

Oesterreichisches Rechtslexicon Praktisches Handwörterbuch des öffentlichen und privaten Rechtes der im Reichsrathe vertretenen Königreiche und Länder. Herausgegeben und redigirt von Dr. Friedrich Duschenes, Dr. Wenzel R. v. Belský, Advokaten in Prag und Carl Baretta, Landes-ausschussrath in Prag. Prag 1894. Höfer & Kloucek. I. Band, Abdeckereigewerbe-Congrua. 808 str.

V 5. številki lanskega letnika naznanili smo že ob jednom z drugim delom „Oesterreichisches Staatswörterbuch“ pravniški slovar, na katerega

vnovič opozarjamo. Kakor se razvidi že iz naslova knjige, obsega le-ta pravniški slovar vse obsežno polje privatnega in javnega prava, med tem ko se „Staatswörterbuch“ omejuje jedino le na javno pravo. Pravniški slovar namenjen je praktikom in sicer pravnikom kakor tudi lajikom. Radi tega pisani so posamezni članki kolikor mogoče poljudno, ne da bi radi tega njih znanstvena vrednost trpela. Tej svoji nalogi more zadostovati pravniški slovar tem lažje, ker sodelujejo pri njem razun jednega profesorja izključno le praktiki in sicer je izmed 68 sotrudnikov 39 odvetnikov, 9 sodnikov in 10 upravnih uradnikov. V člankih razpravlja se posamezna tvarina prav temeljito in morda za pravnika na nekaterih mestih nekoliko preobširno, kar se pa da razlagati iz namena, naj knjiga služi tudi nepravniku. Vsekako je lepo znamenje za avstrijske pravnike-praktike, da se ne bavijo samo s prakso, ampak sodelujejo tudi pridno v literaturi. Z pravniškim slovarjem, kakor tudi z drugim preje omenjenim delom, odpomoglo se je čutni potrebi in bosta obe knjigi služili kaj dobro praktiku, kateri mora hitro najti o kaki tvarini potrebno pojasnilo.

Inventur und Bilanz, sowie Gewinnberechnung bei der offenen Handelsgesellschaft, Kommanditgesellschaft und stillen Gesellschaft. — I. Bauer. — Na Dunaji. 1895.

Entwicklungsgeschichte des Rechts. E. Neukamp. I. del. — Berlin. 1895. — C. Heymann.

Der Wechsel in seiner wirtschaftlichen Bedeutung. A. Lengner. Eine Einführung in die Credit- und Geldmarktverhältnisse. — Berlin. 1895. — Hüttig.

Kritische Studien zu den Gesetzentwürfen a. dem Jahre 1893 betreffend die Reform des civilgerichtlichen Verfahrens in Oesterreich. E. Demelius. — 2. zvezka. — Cena 1 gld. 80 kr.

Reform des Militär-Straf- und ehrenrühlichen Verfahrens in Oesterreich-Ungarn. Korwin-Dzbanski. — Na Dunaji. 1895.

Die Idee der Majestätsbeleidigung. E. Meents. — Berlin. 1895.

Wille, Determinismus, Strafe. L. Träger. Rechtsphilosophische Untersuchung. — Berlin. 1895.

Meine letzten Wünsche für Oesterreich. F. Brentano. Na Dunaji. 1895.

Die Disciplinarstrafen in den österreichischen Strafanstalten und Gefängnissen in vergleichender Darstellung. Dr. C. Hiller. — Na Dunaji. 1895. —

Die neuen Civilprozessgesetze. Textausgabe. — Na Dunaji. 1895. — 17 pol 8°. — Manz. — Cena 70 kr. — V kratkem izide pa tudi še izdaja teh zakonov z opombami.

Die sogenannten gesetzlichen Vermächtnisse. Eine erbrechtliche Studie auf Grundlage des römischen und österreichischen Privatrechtes unter Berücksichtigung anderer bedeutender Codificationen. L. Schiffner. — Leipzig. — Veit u. Co.

Das österreichische und ungarische Handelsrecht. Dr. Richard Bausewein. — Leipzig. 1894. — Fr. Deuticke.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. novembra 1895.

— (Osobne vesti.) Okrajni sodnik v Korminu Henrik Cazafura imenovan je deželnosodnim svetnikom pri okrožnem sodišču v Rovinju. — Odvetniško pisarno otvoril je v Ptuji dr. Anton Brumen. — Umril je dne 2. septembra t. l. absolvirani pravnik Janko Vencajz, star šele 22 let, kateri je vkljub svoji mladosti vendar bil priredil za naš list že več pravnih slučajev in bi bil brezdvomno postal jeden najmarljiviših naših sotrudnikov. R. i. p.!

— (Kazensko pravosodje gledé prestopkov.) Justično ministerstvo izdalo je pred kratkim na vsa višja sodišča ukaz, s katerim se opozarja na važnost pravosodja gledé prestopkov. Radi tega naj bi bili sodniki o prestopkih samo izkušeni sodni uradniki in se naj torej pri izbiri pazi ne samo na znanje, ampak tudi na individuvalnost. Isto velja tudi o vzklicnem sodniku. Ob jednom se pa izreka, da bode ministerstvo pripravljeno ustreči vpravičenim željam po pomnožitvi uradniškega osobja.

— (Varstvo slovstvene lastnine.) Vlada predložila je gosposki zbornici načrt zakona, s katerim se naj prenaredi zakon z dne 26. aprila 1893 o podaljšanji rokov za varstvo slovstvene in umetniške lastnine. Načrt ima določbo, katera slove: Izključna pravica za javno predstavo dramatičnega ali godbenega dela podaljša se, ako za časa, ko stopi ta zakon v veljavo, še obstoji, za štiri leta nad dobo, določeno s cesarskim patentom z dne 19. oktobra 1846, št. 992 z. j. z. Vlada vtemeljuje predloge s tem, da je imel zakon z dne 26. aprila 1893. l. namen, obstoječe pravice za predstave dotlej podaljšati, da se bode njih doba mogla računati po zakonskem načrtu o tvoriteljski pravici. Ker pa ni pričakovati, da bi se ta zakon uveljavil tekom tega leta, umestno je, da se podaljša doba, katera se je določila po zakonu z dne 26. aprila 1893. l., da se ne bi preprečile intencije, katere je imel navedeni zakon.

— (Odmerjenje pristojbine od imovinskega prenosa vsled smrti pri splošni vkupnosti imovine med zakonskima.) Upravno sodišče razsodilo je z odločbo z dne 2. aprila 1895 et 1718: Pri splošni vkupnosti imovine med zakonskima za slučaj smrti, podvržena je, ako jeden zakonski umrje, vsa imovina, na katero se razteza vkupnost pristojbini za imovinske prenose vsled smrti v zmislu tar. t. 106, b zakona z dne 9. februvarija 1850, št. 50 drž. zak. in morajo se pri odmerjenji upoštevati posebno hipotečne tirjatve, na katere se razteza vkupnost, tudi tedaj v polnem obsegu, ako je preživeči zakonski po knjižnem stanji v zemljiško-knjižni posesti glavnične polovice.

— (Prenaredba po zapuščinskih sodiščih odmerjenih zapuščinskih pristojbin.) Z odločbo z dne 2. aprila 1895, št. 1717 razsodilo je upravno sodišče: V slučajih, v katerih odmeri pristojbino od zapuščine v zmislu §-a 6, št. 3. zakona z dne 13. decembra 1862, št. 89.

drž. zak. zapuščinski sodnik, ne uraduje kot sodni funkcionar, ampak kot postavljenec urada za odmero pristojbin. Vsled tega imajo finančna oblastva pravico, da prenarede to odmero uradoma, posebno ker je uvedena naprava redne kolkovne revizije, da se popregledajo take odmere pristojbin po sodiščih. Ni pa oziraje se na §-a 6. in 78. zak. z dne 9. februarja 1850, št. 50. drž. zak. pravice do pritožbe na višje sodišče proti odmeri pristojbine po sodišči.

— (Zapis kolkovnine oziroma osebna kolkovna in pristojbinska prostost v sodnem spornem postopanju.) Z razglasom finančnega ministerstva z dne 20. maja 1895, št. 5341, nahajajoč se v ukazniku finančnega ministerstva št. 6. pod št. 14 razglasuje se, da se odstranijo pomote gledé namena besed razglasa z dne 4. septembra 1852, št. 30830 na c. kr. deželno finančno direkcijo v Inomostu o izvrševanju §-a 29. pristojbinskega zakona z dne 9. februarja 1850, št. 50. drž. zak. o zapisu kolkovnine v sodnem spornem postopanju, v naslednjem bistvena vsebina tega razglasa: „Po pristojbinskem zakonu je oni, kateri je pridobil si po predpisu ubožno izpričevalo od oseb, kateri so vpravičeni v njegovo izdajo, ali kateri je uradno postavljen kot zastopnik neznanu kje bivajoče osebe, s tem že samo vpravičen, vloge v sodnem spornem postopanju vlagati nekolekovane, ravna se po formalnostih predpisanih za zapis pristojbin in prilagaje ubožno izpričevalo ali namestilni dekret. Zakon ne zahteva, da bi se za to pridobilo predhodno sodno dovoljenje“. Pri tem treba pomniti, da se je dovolila ubožnim spornim strankam mesto zapisa kolkovnine po tar. t. 75 lit. o zakona z dne 13. decembra 1862, št. 89. drž. zak. osebna prostost kolkovna in pristojbinska, med tem ko uživajo uradno postavljeni zastopniki neznanu kje bivajočih oseb še vedno zapisa kolkovnine v sodnem spornem postopanju. Drugi kakor navedeni uradno postavljeni strankini zastopniki (kuratorji) ne uživajo omenjenega zapisa kolkovnine po §-u 29. pristojbinskega zakona, tako posebno ne zapuščinski kuratorji postavljeni v zmislu §-a 84. obč. drž. zak., ali po §-ih 78. in 128. ces. pat. z dne 9. avgusta 1854, št. 208. drž. zak. niti kuratorji tožencev, kateri so se postavili tožencem v inozemstvu, toda kojih bivališče je znano, v zmislu dv. dekreta z dne 11. maja 1883, št. 2612. z. j. z. Ako se prosi v spornem sodnem postopanju zapisa kolkovnine ali osebne kolkovne in pristojbinske prostosti iz naslova ubožnosti, ne da bi bili dani zakoniti pogoji, naznaniti se mora gledé nekolekovanih vlog stranke po §-ih 92. in 93. pristojbinskega zakona kolkovni spotikljaj.

— (Stroški pisanja zapisnikov v sumarnem postopanju.) Pri sodiščih, posebno v okrožji Graškega višjega sodišča je navada, da se ne odmerijo stroški za prepis razpravnih zapisnikov, češ, da se mora zapisnik pisati brezplačno pri sodišči. — Pri prečitani „Češ. Pravnika“ z l. 1894., str. 650 smo pa našli rzsodbo najvišjega sodišča z dne 25. aprila 1894, št. 5014, ki pravi, da se mora sodnik ozirati na tak po odvetniku vložen zapisnik tudi pri odmeri stroškov.

Pregled pravosodstva.

576. Da se poskusi sprave vrše po zaprošenem sodniku in da se zakonska zasllišita posebej, dovoljeno je samo, ako so za to tehtni vzroki.

O. z dne 5. februarija 1895, št. 1471. J. Bl. št. 36 ex 1895.

577. Ni dovoljeno poznejšo oporoko razlagati po tekstu iz prejšnje.

R. z dne 23. januarija 1895, št. 153. J. Bl. št. 34 ex 1895.

578. Po §-u 1118. obč. drž. zak. je najmodajalec vpravičen pogodbo pred časom razrušiti, če je najemnik zaostal z najemnino, tudi pri najmih, katerih doba se ujema z najemninскими in odpovednimi perijodami. Določba §-a 18. ces. naredbe z dne 16. novembra 1858, št. 213 drž. zak. daje sodniku pravico, v slučajih, pri katerih § 17. cit. nima veljave, določiti v razsodbi rok za izpraznitev.

R. z dne 29. maja 1895, št. 11450. J. Bl. 35 ex 1895.

579. Tožbe proti c. kr. železniškemu erarju iz voznštva spadajo k pravosodju trgovinskih sodišč.

O. z dne 17. aprila 1895, št. 4427. G. Z. št. 33 ex 1895.

580. Prisega, katere je vzelo inozemsko sodišče vsled rekvizicije avstrijskih sodišč, ne da bi se ravnalo po formalnostih, veljavnih za tuzemstvo, so pravoveljavne, ako se je ravnalo po zakonih, veljavnih v onem kraju, kjer se je prisegalo.

O. z dne 17. aprila 1895, št. 4614. G. Z. št. 36 ex 1895.

581. Temeljem izvršilne listine, v kateri ni navedena izrecna obveza plačevati zamudne obresti, se ne more dovoliti izvršilo za te obresti.

O. z dne 28. maja 1895, št. 6685. G. Z. št. 33 ex 1895.

582. Rzsodnina gledé vknjižene tirjatve nima prednostne pravice ob jednem z vknjiženo glavnico, ako se za njo ni vknjižila zastavna pravica pri vknjiženi tirjatvi, ampak v vrsti, ki ne pride več do odkazila.

O. z dne 28. maja 1895, št. 6395. Z. f. V. št. 35 ex 1895.

583. Odkaz iz izkupila sam na sebi še nima učinka plačila, kateri še le nastopi, kedar je upnik iz izkupila res plačan, to je kedar je res dobil odkazani del izkupila. Ako se odkaže tirjatev ob jednem pri več izvršilnih masah in konkurira z drugimi tirjatvami, mora se tirjatev pri izračunanji deležev upoštevati v celi visokosti.

O. z dne 31. julija 1894, št. 9126. J. Bl. št. 35 ex 1895.

584. V §-u 1. ces. naredbe z dne 16. novembra 1858, št. 213. drž. zak. ustanovljena predmetna podsodnost je absolutna in se ne more odstraniti po dogovorih med strankami. Vgovor nepristojnosti, kateri se je navel še le pri obravnavi, določeni za dopolnilno postopanje, zmatrati je kot zakasnel.

R. z dne 1. maja 1895, št. 4341. G. Z. št. 33 ex 1895.

585. Kdor opira svojo oglasitev za dediča na dedno nasledstvo iz zakona in na oporoko, mora se po sodišču pozvati, da omeji svojo oglasbo samo na jeden naslov. Sodišče brez tega poziva ni vpravičeno, oglasitev gledé jednega naslova sprejeti, gledé drugzega pa zavrnti. Oglasitve za

dediča, opirajoča se na substitucijsko določbo, ni treba sprejeti, ne da bi trebalo zaslišanja po §-u 125. zap. pat., ako je po mnenji zapuščinskega sodnika substitucijska določba že ugasnila.

O. z dne 22. avgusta 1894, št. 9852 J. Bl. št. 34 ex 1895.

586. Očividna nezakonnost je, ako zapuščinsko razpravno oblastvo z istim odlokom zapuščinski spis odobri in ob enem takoj uradoma ovrže nekatere določbe poslednje volje.

O. z dne 18. junija 1895, št. 7392. J. Bl. št. 36 ex 1895.

587. Z izrazom „Modewaare“ rabljenim po fabrikantu v gotovi dobi je blago določno zaznamovano, ako je kupec videl tudi samo nekatere vzorce in na ta način spoznal kakovost blaga.

R. z dne 11. junija 1895, št. 6095. J. Bl. št. 33 ex 1895.

588. Ako se je pravopomotno dal menični akcept proti menici, na kateri je podpis akceptanta ponarejen, je vpravičen vgovor, da se valuta ni izplačala.

R. z dne 1. maja 1895, št. 4899. J. Bl. št. 35 ex 1895.

589. Kazensko sodišče ne sme izreči v razsodbi radi bigamije tudi neveljavnosti zakona.

R. z dne 5. februarja 1895, št. 1382. Č. P. str. 325 ex 1895.

590. Ako se dá materijelna, s telesno močjo zakrivljena poškodba gledé subjektivnega učina različno tolmačiti, ne zadostuje pravilo *dolus inest facto* za vtemeljitev razsodbe (§ 270., št. 7. k. pr. r.).

R. z dne 16. oktobra 1894, št. 12253. G. Z. št. 28 ex 1895.

591. Tatvina ni, ako je odvzeta premičnina tudi le v storilčevi hrambi. Pri brezpravni odvzetbi tuje premičnine izključuje zavest storilčeva, da je dolžan povrniti in da je odplata za poškodovanca zagotovljena, ako je imel že iz početka namen, škodo, nastalo iz njegovega dejanja povrniti, za tatvino potrebni *dolus*; to dejstvo pa ne more učiniti nekaznivosti po §-u 187. k. z.

R. z dne 16. junija 1894, št. 4612. J. Bl. št. 20 ex 1895.

592. Pastorek poškodovančev ima pravico do dobrote §-a 189. (§-a 463.) k. z.

R. z dne 4. decembra 1894, št. 14432. J. M. 1117.

593. Za državno pravnništvo teče rok za pritožbo ničnosti (§ 285. k. pr. r.) od časa, ko se izroči razsodba v izvorniku (§ 78. k. pr. r.), tudi če se je pozneje vročil zahtevani prepis.

R. z dne 14. maja 1895, št. 5762. J. M. 1151.

„Slovenski Pravniki“ izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravniki“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, šte. 5 v Gospodski ulici; upravništvo pa na Križevniškem trgu šte. 7.

Zbirka avstrijskih zakonov v slovenskem jeziku.

I. zvezek:

Kazenski zakon

o hudodelstvih, pregreških in prestopkih z dné 27. maja 1852, št. 117 drž. zak., z dodanim tiskovnim zakonom z dné 17. decembra 1862, št. 6 drž. zak. ex 1863, in drugimi novejšimi zakoni kazensko-pravnega obsega. Cena 2 gld. 50 kr., s pošto 15 kr. več.

II. zvezek:

Kazensko-pravdni red

z dné 23. maja 1873, št. 119 drž. zak., z izvršitvenim propisom in drugimi zakoni in ukazi kazenski postopek zadevajočimi. Cena 2 gld. 80 kr., s pošto 15 kr. več.

Nemško-slovenska pravna terminologija.

V imenu društva »Pravnika« uredil dr. Janko Babnik, c. kr. sodni pristav. Cena 3 gld. 50 kr., elegantno in trdno vezana 4 gld. 10 kr., po pošti 15 kr. več.

Zbirka obrazcev za slovensko uradovanje pri sodiščih.

I. Obrazi k občnemu sodnemu redu. I. zvezek Spisal
Anton Levec, c. kr. sodni pristav

Vse te knjige dobivajo se pri knjigotržcu **Antonu Zagorjanu v Ljubljani**, kakor tudi pri vseh drugih knjigotržcih.

